

Botando unha ollada á prevención da violencia de xénero desde a Educación Social: unha experiencia nas aulas

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932

Páx. 54-56

Noelia Rodríguez Álvarez

Educadora social

Colexio de Educadoras e Educadores Sociais de Galicia

noelia.rodriguez.alvarez@ceesg.org

Trátase non só de que non haxa guerra, esa que sería certamente a última da historia, senón que se trata de establecer a vida en vista da paz".

María Zambrano.

○ Pleno do Congreso dos Deputados por unanimidade, na súa sesión do día 15 de novembro de 2016, aprobou unha proposición non de lei pola que se instaba ao goberno a promover a subscrición dun Pacto de Estado en materia de Violencia de Xénero, que se guise a impulsar políticas para a erradicación da violencia sobre a muller como unha verdadeira política de estado. Nel ponse de relevo que:

"A violencia de xénero é a manifestación máis cruel e inhumana da secular desigualdade existente entre mulleres e homes que se produciu ao longo de toda a historia, en todos os países e culturas con independencia do nivel social, cultural ou económico das persoas que a exercen e a padecen.

Combater todo acto de violencia baseado na pertenza ao sexo feminino que teña ou poida ter como resultado un dano ou sufrimento físico, sexual ou psicolóxico ou prexuízo económico para a muller, tanto na vida pública como na vida privada, debe ser unha cuestión de Estado, xa que a violencia contra a muller constitúe unha violación dos dereitos humanos e as liberdades fundamentais.

Máis aló da resposta para acabar coa impunidade e garantir a seguridade e a reparación do dano ás vítimas, debemos impulsar na sociedade os cambios necesarios para previr a violencia sobre as mulleres e rexeitala de forma unánime. A concienciación social foi e é esencial para erradicar o problema."

Coa posta en marcha do Pacto de Estado, España dá cumprimento á sinatura que no seu día fixo do Convenio de Istambul sobre prevención e loita contra

a violencia contra a muller e a violencia doméstica.

Entre os obxectivos do Convenio, no Artigo 1.º cítase:

“Protexer as mulleres contra todas as formas de violencia e previr, perseguir e eliminar a violencia contra a muller e a violencia doméstica.”

Xa no CAPÍTULO III, Artigo 13 sobre Sensibilización: *“1. As Partes promoverán ou dirixirán, regularmente e a todos os niveis, campañas ou programas de sensibilización, mesmo en cooperación coas institucións nacionais de dereitos humanos e as entidades competentes en materia de igualdade, a sociedade civil e as organizacións non gobernamentais, en particular as organizacións de mulleres, no seu caso, para incrementar a concienciación e a comprensión polo público en xeral das distintas manifestacións de todas as formas de violencia incluídas no ámbito de aplicación do presente Convenio e as súas consecuencias nos menores, e da necesidade de previlos.”*

Nun momento no que as cifras con respecto á violencia de xénero van en aumento, no que as denuncias medran pero as agresións tamén, no que en todo o estado unha muller sofre unha violación cada oito horas, no que os datos de violencia de xénero en menores de idade alcanzan cotas cada vez maiores..., xusto neste momento é cando máis forte debemos berrar contra a violencia de xénero, e a mellor arma que temos na educación social é entrar nas aulas, reeducar e, como moi ben di María Zambrano, falar desde a paz para establecela.

Coido que un dos grandes erros que se cometeu na prevención —e case me atrevo a aplicalo a outros tipos de prevención, como a que se refire ás adicións— é que tal vez nos esqueceu achegarnos máis aos perfís cos que traballamos;

a rapazada quere que lle falemos “no seu idioma” e no seu modo de vida. Comprobado está que cando se chega a unha aula chea de adolescentes e se proxectan diapositivas de mulleres golpeadas, estatísticas de agresións, asasinatos, denuncias, entre outras, non se consegue que vexan a realidade e a dimensión do problema. Por que? Probabelmente porque non lles resulta cotián, familiar... salvo naqueles casos nos que a violencia xa forma parte da súa dinámica familiar ou da contorna.

A EDUCACIÓN SOCIAL DO SÉCULO XXI SERÁ FEMINISTA OU NON SERÁ.

Desde a educación social e mediante diferentes dinámicas, achegamos una análise crítica da que soamente a propia mocidade pode ser protagonista e na que abordamos diversos aspectos ligados á música, series, programas de televisión, imaxes e control..., especialmente falamos de control.

Cando entras nun aula todas as rapazas din que non van permitir que o “mozo” as agrida, e todos os rapaces din que xamais tocarían a súa parella; ata aquí todxs de acordo con elxs. Mais, en cambio, cando empezamos a traballar desde a base e falamos de comportamentos habituais, atopamos condutas de control ligadas: á elección da roupa, aos días que a rapaza “debe” saír acompañando o mozo e, por riba de todo, aos usos do teléfono móbil —ese pequeno instrumento de control que serve para ver a que te conectaches, se liches ou non unha mensaxe e, aínda, para enviar fotos en tempo real para saber se é verdade que estás na casa— e das diversas redes sociais —no que respecta ás fotos que nelas aparecen, ás persoas coas que se interactúa, e un longo etcétera—.

Mais todas estas condutas de control non adoitan considerarse como formas de violencia, senón simplemente como “amor”. O que nos leva a realizar unha segunda parada nesta prevención: pasamos do “control” aos “mitos do amor romántico”. Eses que nos din que “se me quere, renunciará...”, “o amor pode con todo”, “enfádase por que se preocupa por min”, “o amor é sacrificio”... e poderíamos seguir cunha interminable listaxe de frases que escoitamos de maneira continuada no desenvolvemento de obradoiros. Desmontar estes mitos socialmente construídos desde a infancia non se fai nunha sesión nin en dúas, debe ser transversal a todo o proceso formativo.

Cando continuas no traballo diario, e especialmente cando traballas con certas idades nas que xa houbo algún tipo de contacto sexual, volvemos entrar noutro terreo pantanoso. É un feito estatisticamente comprobado o aumento das agresións sexuais, das agresións grupais, do sexo con compoñentes violentos... O problema non radica soamente no feito en si, senón que a raíz de todo o problema vén cando este tipo de comportamentos non se ven como algo malo, e probabelmente por este motivo as buscas nas redes sociais de vídeos con contido pornográfico aumentan o número de visitas canto máis violentos son. Estamos educando varias xeracións na violencia sexual contra as mulleres e nin sequera son conscientes de que iso é violencia. Cando tantas persoas viron o tan nomeado vídeo da “Manada”, entre elas menores de idade, e non ven violencia, verdadeiramente temos un problema.

Neste terreo ademais da sexualidade imponse un serio descoñecemento do corpo, “o borrado do corpo” como algo escuro e prohibido. Debemos ter presente que existe a sexua-

lidade desde o ventre materno e que non a podemos entender desde o punto de vista adulto. A sexualidade vai máis alá da xenitalidade ou dunha relación sexual. Cando nunha aula entramos e pedimos ao alumnado que debuxe os seus xenitais, primeiro aparece o desconcerto, despois as risas, logo os rapaces debuxan penes estereotipados (e moi grandes, que iso é o que lles ensinaron), mais non debuxan o seu pene. As rapazas pasan moita vergoña e teñen reparos en debuxar algo que non coñecen, do que non falan e que non observaron nunca. Isto é o borrado do corpo.

Asociouse a xenitalidade feminina á suicidade.

A educación sexual actual é masculina, segue a estar enfocada ao pracer masculino, e na prevención da violencia de xénero isto tamén xoga un papel moi importante

E como paso final despois de que reflexionen sobre todo isto, debemos traballar o autocoñecemento, a xestión emocional e os valores. Soamente traballando desde a base que conforma a persoa, facéndolle ver e sentir algo próximo, poderemos construír unha sociedade que camiñe cara á igualdade, e libre de violencia de xénero.

A educación social feminista ten moito que dicir a este respecto, pero o problema é a falta de incorporación do noso perfil nos centros educativos. Un traballo continuado e sostido no tempo axudaría, e moito, a loitar contra a lacra da violencia de xénero igual que contra outras problemáticas. As mostras son os centros nos que se repite experiencia ano tras ano e os resultados amosados.

O máis grande e a mellor ensinanza que podemos transmitir á rapazada é coñecerse a si mesm@s e ter liberdade de pensamento. ■